

Carl Köhler 1919–2006

Den stockholmsfödde bildkonstnären Carl Köhler påbörjade sina studier vid Edward Berggrens målarskola i Stockholm för att sedan fortsätta sin utbildning på Konstakademien under de tidiga efterkrigsåren 1945-1951. Under 1950-talet reste han på stipendiemedel till Frankrike och Spanien. I Paris studerade han på Academie de la Grande Chaumière.

Carl Köhler är representerad i ett flertal museer, bland dem Moderna museet och Göteborgs konstmuseum, samt med ett 100-tal verk i offentlig ägo. De sistnämnda är huvudsakligen porträtt av en lång rad välkända författare, från Eyvind Johnsson, Edith Södergran och Tove Jansson till James Joyce, Ernest Hemingway och Marguerite Duras.

Vid sidan av porträttkonsten utvecklade Carl Köhler en speciell känsla för skildringar av människokroppen. Hans konstnärskap kännetecknas av ett abstrakt formspråk som sällan, eller aldrig, blir non-figurativt. Carl Köhler kombinerade formens konstruktiva möjligheter med färgens expressiva potential. Han valde inte det ena eller det andra, utan gjorde både och.

Carl Köhler hämtade gärna sina motiv från dansen och teatern, men bilderna ger egentligen ingen inblick i dessa världar, de *berättar* inte om motiven. Köhlers konst tycks istället vara resultatet av ett intresse för skilda möjligheter att representera kroppen genom sammansättningen av olika bildelement, liksom för en vilja att utforska relationerna mellan olika bildplan. I flera av Köhlers målningar finns ett intrikat spel mellan sammanflätade rumsligheter och perspektiv.

Han skildrade kroppar vars rörelser fixerats och där fokus ligger på rumsliga relationer och kroppens konstruktion, snarare än på rörelsens dynamik. I Carl Köhlers konstnärskap framställs tidvis de olika kroppsdelarna som ett slags byggstenar i en mänsklig arkitektur. Kropparna påminner ibland om marionettdockor eller krokiövningarnas trämodeller, de böjer och vrider sig, tycks löst sammansatta, liksom pusslade ihop. Färgvalet blir till tecken för det kroppsliga, ibland rentav köttsliga, och markerar dessa konstruktioner som mänskliga och inte maskinella.

Vems kropparna är och i vilka mer specifika sociokulturella sammanhang de befinner sig röjer däremot inte målningarna. Här finns inga inblickar bakom kulisserna, ingen distraherande scenografi, ingen urskiljbar koreografi. Detta fokus på bildspråkets egna möjligheter och begränsningar är en del av en etablerad modernistisk tradition, och det var inom ramen för denna bilduppfattning som Carl Köhlers konstnärskap hade sin huvudsakliga hemvist. Även hans val av väl beprövade motiv – porträtt och aktstudier, vilket nog skildringarna av de dansande kropparna ytterst kan beskrivas som – kan ses som en del av denna klassiska modernism, där motivkretsar som stilleben och nakenakter ånyo blev flitigt förekommande.

Den modernistiska konstens avståndstagande från, eller ointresse för, tydliga bildberättelser är emellertid inte samma sak som en brist på innehåll. Lägg exempelvis märke till de bilder där Carl Köhler har givit de avbildade kropparna ett eget rum. En vit frizon tycks det, men vid närmare betraktande handlar det snarare om en begränsning. Kropparna är ibland inspärade i denna yta, fångade i bildplanet, som avgränsas genom geometriskt omöjliga relationer. Hela kroppen får heller inte plats, dess lemmar kan vara abrupt avkapade av den vita ytans begränsningar, alternativt fortsätta ut i det omgivande rummet. Vad vi står inför här tycks vara rörelser och relationer som fångats i dubbel bemärkelse. Är det överhuvudtaget kroppar på en scen vi betraktar? Eller har vi att göra med tentativa framställningar av konstnärens ateljé? Är det i själva verket målningar som föreställer målningar? Genom att placera de avbildade kropparna på en vit yta och placera dessa i plangeometriska relationer till förgrund och bakgrund sammanlänkas två platser i bildrummet: konstärens ateljé och dansarens scengolv. Den avskalade för- och bakgrunden, tomheten i bildrummet kring kropparna, inger en känsla av ensamhet och utsatthet. Möjligen är det så att dessa bilder faktiskt berättar om detta att framträda, att stå på scen, att bli bedömd, att exponera – sig själv, sin rörelse, sin konst.

Jessica Sjöholm Skrubbe . Fil.dr, universitetslektor.